

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 112 L

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i utlendingsloven (utvidelse av fremstillingsfristen ved pågrepelse m.m.)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 6. juni 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer med dette forslag om endringer i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven).

Endringene gjelder fristen for fremstilling for tingretten når pågrepelse skjer på utlendingsrettslig grunnlag etter bestemmelsene i utlendingsloven § 106.

Etter dagens § 106 tredje ledd skal den som er pågrepet, fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling «*snarest mulig, og så vidt mulig dagen etter pågripelsen*». Det store flertallet av personer innsatt på utlendingsinternatet på Trandum, er pågrepet i forbindelse med gjennomføring av utsendelse. I de aller fleste av disse sakene blir utlendingen uttransportert kort tid etter pågrepelse, uten at det er nødvendig å fremstille vedkommende for fengsling.

Departementet foreslår nå å utvide fremstillingsfristen slik at enda flere saker hvor utlendingen blir uttransportert eller løslatt på annen måte i løpet av de tre første dagene etter pågrepelse, kan håndteres uten at det er nødvendig å be om fengslingkjennelse. Dette vil legge til rette for enda mer effektive prosesser i returarbeidet. Konkret er departementets forslag at fremstillingsfristen

etter utlendingsloven utvides til «snarest mulig, og senest den tredje dagen etter pågripelsen». Dette er den samme fristen som gjelder for fremstilling etter straffeprosessloven § 183.

Departementet mener det bør gjelde en kortere fremstillingsfrist for mindreårige, slik det gjør i straffeprosessloven. Departementet foreslår følgelig samme frist som i straffeprosessloven i saker som gjelder mindreårige: «snarest mulig og senest dagen etter pågripelsen». Ender fristen på en helgedag eller dag som etter lovgivningen er likestilt med helgedag, forlenges fristen med én dag. Departementet bemerker at pågripelser av mindreårige som regel er så kortvarige at fremstilling for fengsling uansett ikke er aktuelt.

Utlendingsloven § 92 fjerde ledd første punktum slår i dag fast at «[r]etten skal oppnevne en prosessfullmektig når den prøver spørsmålet om fengsling etter § 106.» Når fremstillingsfristen foreslås utvidet til tre dager, mener departementet at det er nødvendig å gi rett til prosessfullmektig på et tidligere tidspunkt enn ved fremstilling for retten. Departementet foreslår derfor å lovfeste at prosessfullmektig skal oppnevnes «straks det er klart at en pågrepet utlending ikke vil bli løslatt, uttransportert eller fremstilt for fengsling etter § 106 innen utløpet av den andre dagen etter pågrepelse».

2 Bakgrunnen for lovforslaget

Et forslag om å utvide fremstillingsfristen i utlendingssaker ble fremsatt av Justis- og politidepartementet i høringsbrev av 7. juli 2010.

Høringsbrevet ble sendt til følgende instanser:

Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon (HSH)

KS – Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon
Arbeidsgiverforeningen Spekter

Advokatforeningen

Akademikerne

Den norske dommerforening

Landsorganisasjonen i Norge (LO)

Norges Juristforbund

Politiets Fellesforbund

Unio – Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

African Youth in Norway (AYIN)

Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid

Grenseland – forum for asylsøkere og flyktninger

Innvandrerne Landsorganisasjon (INLO)

KIM – kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene

MiRA Ressurssenter for innvandrere- og flyktningkvinner

NOAS – Norsk organisasjon for asylsøkere

Norsk Innvandrerforum

Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF)

Bispedømmene (11)

Den norske kirke – Kirkerådet

Islamsk Råd

Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA)

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Amnesty International Norge

Flyktninghjelpen

Helsingforskomitéen

Human Rights Service (HRS)

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)

NORAD

Norsk Folkehjelp

OMOD – Organisasjonen mot offentlig diskriminering

Redd Barna

PRESS – Redd Barna Ungdom

Røde Kors

Seniorsaken

SOS Rasisme

UNHCR Stockholm

Barneombudet

Datatilsynet

Departementene

Domstoladministrasjonen

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV)

Regjeringsadvokaten

Riksadvokaten

Politidirektoratet

Stortingets ombudsmann for forvaltningen

Utlendingsdirektoratet (UDI)

Utlendingsnemnda (UNE)

Arbeiderpartiet

Det liberale folkepartiet

Demokratene

Fremskrittspartiet

Høyre

Kristelig Folkeparti

Kystpartiet

Miljøpartiet De grønne

Norges Kommunistiske Parti

Pensjonistpartiet

Rødt

Senterpartiet

Sosialistisk Venstreparti

Venstre

Antirasistisk Senter

Juridisk Rådgivning for kvinner (JURK)

Juss-Buss

Jussformidlingen

Kontoret for fri rettshjelp

Rettspolitisk forening

Norsk senter for menneskerettigheter (SMR)

Følgende instanser hadde merknader til forslaget:

Politidirektoratet

Politiets utlendingsenhet

Riksadvokaten

Advokatforeningen

Norsk Organisasjon for asylsøkere (NOAS)

Juss-Buss

Mens de øvrige forslagene i høringsbrevet ble fulgt opp i Prop. 138 L (2010–2011) og påfølgende lovendringer, ble spørsmålet om utvidet fremstillingsfrist utsatt. Departementet viste til at det var

nødvendig å vurdere oppnevning av advokat på et tidligere tidspunkt i prosessen enn man hadde lagt opp til i høringsbrevet.

3 Gjeldende rett

Som det fremgår i avsnittene 6 og 7 nedenfor, er det i vurderingen av reglene om fremstillingsfrist mv. i utlendingsloven lagt vekt på straffeprosesslovens bestemmelser. I fremstillingen av gjeldende rett nedenfor gis det derfor også en beskrivelse av disse reglene.

De viktigste grunnlagene for pågripelse og fengsling etter utlendingsloven § 106, er at utlendingen ikke samarbeider om å klarlegge sin identitet eller at det er konkrete holdepunkter for å anta at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av et vedtak som innebærer at vedkommende plikter å forlate landet.

Bestemmelsen om fremstillingsfristen i § 106 tredje ledd i utlendingsloven lyder slik:

«Pågripelse besluttes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Når det er fare ved opphold, kan en polititjenestemann foreta pågripelse. Vil politiet beholde den pågrepne, må vedkommende snarest mulig, og så vidt mulig dagen etter pågripelsen, fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. Straffeprosessloven §§ 174 til 191 gjelder så langt de passer. Fengsling etter første ledd bokstav b til f kan besluttes for høyst fire uker av gangen.»

Som det fremgår, er fremstillingsfristen «snarest mulig, og så vidt mulig dagen etter pågripelsen». Etter straffeprosessloven er fristen for fremstilling «snarest mulig og senest den tredje dagen etter pågripelsen», jf. straffeprosessloven § 183 første ledd første punktum:

«Vil påtalemyndigheten beholde den pågrepne, må den snarest mulig og senest den tredje dagen etter pågripelsen fremstille ham for tingretten på det sted der fremstilling mest hensiktsmessig kan skje, med begjæring om fengsling.»

Den særskilte fristen for fremstilling av mindreårige fremgår av § 183 annet ledd, som lyder:

«Er den pågrepne under 18 år, må slik fremstilling skje snarest mulig og senest dagen etter pågripelsen. Ender fristen på en helgedag eller

dag som etter lovgivningen er likestilt med helgedag, forlenges fristen med én dag.»

I utlendingsloven § 92 fjerde ledd første punktum er det fastsatt at retten skal oppnevne prosessfullmektig «når den prøver spørsmålet om fengsling etter § 106». Ettersom det gjelder en lengre fremstillingsfrist i saker etter straffeprosessloven, er ikke retten til å få oppnevnt prosessfullmektig koblet til fremstillingstidspunktet. Etter straffeprosessloven skal det oppnevnes prosessfullmektig «straks det er klart at [siktede] ikke vil bli løslatt innen 24 timer etter pågripelsen», jf. straffeprosessloven § 98:

«Er siktede pågrepet, skal han så vidt mulig ha forsvarer straks det er klart at han ikke vil bli løslatt innen 24 timer etter pågripelsen. Det samme gjelder siktede som var under 18 år på handlingstidspunktet, dersom det er klart at han ikke vil bli løslatt innen 12 timer etter pågripelsen.

Siktede skal såvidt mulig ha forsvarer i det rettsmøte som holdes til avgjørelse av spørsmålet om varetektsfengsling. Han skal ha forsvarer så lenge han er fengslet. Oppnevning kan unnlates om retten finner dette ubetenkelig og siktede uttrykkelig gir avkall på forsvarer.

Siktede skal gis anledning til å rådføre seg med sin forsvarer før fengslingsspørsmålet behandles. Forsvareren skal snarest mulig og senest før rettsmøtet om varetektsfengsling få kopi av de av sakens dokumenter som han har rett til å gjøre seg kjent med etter § 242.

Oppnevningen faller bort når pågripelsen eller varetektsfengslingen opphører, med mindre retten treffer annen bestemmelse etter § 100.»

Et særskilt spørsmål etter gjeldende regler i utlendingsloven, er på hvilket tidspunkt utlendingen har rett til å få oppnevnt advokat dersom fremstilling ikke skjer i tråd med de frister som er fastsatt i § 106 tredje ledd. Dette ble drøftet av Høyesteretts ankeutvalg i Rt. 2010 s. 812. Den aktuelle personen var pågrepet etter utlendingsloven, men ikke fremstilt for fengsling. Lagmannsretten hadde konkludert med at vilkårene for å få oppnevnt prosessfullmektig dermed ikke var oppfylt, jf. § 92 fjerde ledd første punktum. Høyesteretts ankeutvalg kom til at retten til å få oppnevnt prosessfullmektig ikke kan bli utsatt som følge av overskridelse av fristen for fremstilling. Utvalget viste til de hensyn som ligger til grunn for straffeprosesslovens regler:

«Etter utvalgets mening vil utlendingsloven § 92 fjerde ledd første setning miste mye av sin betydning, hvis den kan omgås ved å utsette fremstillingen i strid med § 106. Ut fra de samme hensynene som begrunner 24-timersregelen i straffeprosessloven § 98, bør [utlendingsloven § 92] tolkes slik at retten til å få oppnevnt prosessfullmektig oppstår når spørsmålet om fengsling skulle ha vært tatt opp, hvis fristen etter utlendingsloven § 106 andre ledd¹ tredje punktum var blitt overholdt.»

4 Internasjonale forpliktelser

Den europeiske menneskerettskonvensjon og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter

I den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 5 nr. 2 til nr. 5 er det fastsatt ulike krav til fremgangsmåten ved frihetsberøvelse. Etter artikkel 5 nr. 2 skal en person som er pågrepet, straks underrettes på et språk som vedkommende forstår om grunnene til pågripelsen og om en eventuell siktelse mot ham. Regelen får anvendelse på enhver form for innesperring, ikke bare straffeprosessuell fengsling. Enhver som er berøvet sin frihet, har rett til å anlegge sak slik at lovligheten av fengslingen skal bli avgjort raskt («speedily») av en domstol, jf. EMK artikkel 5 nr. 4. Et likeartet krav følger av den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 9 nr. 4 («without delay»). Hvilket tidsforløp som vil holde seg innenfor disse rammene, må vurderes konkret. Den konkrete vurderingen vil særlig bygge på sakens kompleksitet og klagerens og myndighetenes adferd.

EUs returdirektiv pålegger medlemsstatene å sørge for en «speedy judicial review» av fengslingsbeslutninger, jf. artikkel 15 (2) (a). Direktivet åpner imidlertid for en ordning hvor utlendingen selv må begjære prøving for retten. I forhandlingen om returdirektivet ønsket Europaparlamentet en ordning med fremstillingsfrist innen 48 timer, mens Rådet ønsket en ordning hvor medlemsstatene selv kunne bestemme. Det endelige kompromisset ble sterkt inspirert av EMK art. 5 nr. 4 («speedy judicial review by a Court») og praksis i den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Kommisjonen uttalte følgende: «Taking into account pertinent ECHR caselaw, a review within 3

days can be considered as compatible with this provision».

I EMDs dom i saken *Čonca mot Belgia* (2002) ble klagerne uttransportert fra landet etter å ha vært frihetsberøvet i fem dager. I denne perioden var det ikke praktisk mulig for dem å få prøvd lovligheten av frihetsberøvelsen. EMD uttalte at det forelå en krenkelse, fordi frihetsberøvelsen varte i fem dager uten at klagerne fikk adgang til domstolsprøving.

I lovkommentaren til straffeprosessloven § 183, som altså har en tilsvarende fremstillingsfrist som den som foreslås i utlendingsloven, omtales relevant EMD-praksis om *straffeprosessuell* pågrepelse, jf. EMK art. 5:

«I lys av EMD-dommene 27. juli 2004 i saken *Ikonicsoy mot Tyrkia* og 8. november 2008 i saken *Kandzhov mot Bulgaria* må det legges til grunn at den absolutte yttergrensen for fengsling etter EMK art. 5 (unntatt terror saker) nå ligger mellom 3 døgn og 3 døgn og 23 timer. Forpliktelsene i EMK art. 5 nr. 3 kan i spesielle tilfeller kreve at fremstillingen finner sted tidligere enn den tredje dagen etter pågripelsen, jf. *Jebens, Menneskerettigheter* s. 192 flg.»

Praksis fra EMD i tilknytning til EMK artikkel 5 nr. 4 viser at det ikke foreligger en rett til å få prøvd lovligheten av frihetsberøvelse, *når løslatelse skjer før fristen for rettslig prøving er utløpt*, jf. EMDs dom i saken *Fox, Campbell og Hartley mot Storbritannia* (1990):

«All three applicants were released speedily before any judicial control of their detention had taken place. It is not for the Court to rule in abstracto as to whether, had this not been so, the scope of the remedies available would or would not have satisfied the requirements of Article 5 § 4.»

Det følger ikke av ordlyden i, verken EMK artikkel 5 nr. 1 bokstav f, jf. artikkel 5 nr. 4, eller SP artikkel 9 nr. 4, at den pågrepne skal ha rett til offentlig oppnevnt prosessfullmektig eller fri retts hjelp. EMD har heller ikke lagt dette til grunn som en generell regel. Visse tilfeller står derimot i en særstilling, og praksis fra EMD viser at personer som er frihetsberøvet kan ha rett til prosessfullmektig når dette er nødvendig for at domstolskontrollen skal være effektiv.

¹ Bestemmelsen er senere flyttet til tredje ledd.

5 Andre lands rett

Den finske utlendingsloven pålegger den tjenestemann som har besluttet pågrepelse, uten «drøjsmål» og senest dagen etter pågripelsen, å melde fra til tingretten. Meldingen kan gjøres per telefon eller elektronisk. Pågripelsen skal i tillegg, uten «drøjsmål» og senest innen fire døgn, tas opp i tingretten.

Den finske utlendingsloven § 124 om fremstilling lyder:

«Den tjänsteman som har beslutat om tagande i förvar eller om exceptionell placering enligt 123 § 3 mom. skall utan dröjsmål och senast dagen efter tagandet i förvar anmäla saken till tingsrätten på den ort där förvaret sker, eller i brådskande fall till någon annan tingsrätt enligt vad som bestäms närmare genom förordning av justitieministeriet. Anmälan får göras per telefon eller elektroniskt. En telefonanmälan skall utan dröjsmål tillställas tingsrätten i skriftlig form.

Ett ärende som gäller förvar eller sådan exceptionell placering som avses i 123 § 3 mom. 1 punkten skall utan dröjsmål och senast inom fyra dygn efter åtgärden tas upp i tingsrätten. I de fall som avses i momentets 2 punkt skall ärendet tas upp utan dröjsmål och senast ett dygn efter anmälan. [...]

Den danske utlendingsloven fastsetter at en utlending som er frihedsberøvet på utlendingsrettslig grunnlag, jf. § 36, skal fremstilles for retten innen tre døgn etter pågripelsen med mindre utlendingen allerede er løslatt. Dersom pågripelsen er foretatt med sikte på uttransportering, skal domstolen ta stilling til fengslingsens lovlighet selv om utlendingen allerede er løslatt. Retten beskikker en advokat som skal representere utlendingen.

Den danske utlendingsloven § 37 lyder:

«Stk. 1. En udlænding, der er frihedsberøvet efter § 36, skal, medmindre den pågældende forinden løslades, inden 3 døgn efter frihedsberøvelsens iværksættelse fremstilles for retten, der tager stilling til spørgsmålet om frihedsberøvelsens lovlighed og fortsatte opretholdelse. Er frihedsberøvelsen iværksat for at sikre muligheden for udvisning efter § 25, nr. 1, skal spørgsmålet om frihedsberøvelsens lovlighed og eventuelt fortsatte opretholdelse inden 3 døgn efter frihedsberøvelsens iværksættelse indbringes for retten, uanset om den pågæl-

dende forinden løslades. Rettens prøvelse af en frihedsberøvelse, der er iværksat for at sikre muligheden for udvisning efter § 25, nr. 1, behandles efter kapitel 7 b. Er frihedsberøvelsen efter § 36 iværksat umiddelbart i forlængelse af en anholdelse efter retsplejelovens kapitel 69, regnes fristen fra tidspunktet for anholdelsen. Fremstillingen skal ske for retten på det sted, hvor udlændingen er tilbageholdt, jf. dog 3. pkt.

Stk. 2. Retten beskikker en advokat for udlændingen. Tidspunktet for frihedsberøvelsens iværksættelse og for fremstillingen i retten anføres i retsbogen. [...]

6 Høringsforslaget

6.1 Høringsbrevet av 7. juli 2010

I departementets høringsbrev av 7. juli 2010 ble følgende uttalt om forslaget om utvidet fremstillingsfrist:

«Forslag til forlengelse av fremstillingsfristen ble vurdert i forbindelse med utlendingsloven 2008. Det ble den gang vurdert å utvide fremstillingsfristen fra dagens «snarest mulig, og så vidt mulig dagen etter pågripelsen» til en fremstillingsfrist liknende den man har i straffeprosessloven § 183 første ledd første punktum, som lyder:

Vil påtalemyndigheten beholde den pågrepne, må den snarest mulig og senest den tredje dagen etter pågripelsen fremstille ham for tingretten på det sted der fremstilling mest hensiktsmessig kan skje, med begjæring om fengsling.

I Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) om ny utlendingslov, ble det konkludert med at man ikke ville innføre en slik utvidet fremstillingsfrist:

Det er forskjellige hensyn som gjør seg gjeldende ved fastsettelsen av fremstillingsfristen i utlendingsloven og straffeprosessloven. Mens formålet med endringen i straffeprosessloven er å redusere det totale antall fengslingsdøgn, vil en eventuell endring i utlendingsloven måtte begrunnes med effektiviseringshensyn ved at politiet kan holde utlendingen lenger før vedkommende må fremstilles for domstolene. En endring av fremstillingsfristen i utlendingsloven vil ikke redusere det totale antall døgn utlendinger holdes i forvaring i et utlendingsinternat. Etter departementets vurdering må hensynet til utlendingen

gens rettssikkerhet, ved at utlendingen tidlig får prøvet saken for retten, veie tyngre enn effektiviseringshensyn.

Pågrepelse og frihetsberøvelse er inngripende tvangsmidler, og fremstillingsfristen bør bare forlenges dersom de fordelene man oppnår er klart større enn betenkelighetene ved å fjerne rettigheter som skal verne om utlendingens rettssikkerhet.

Flere forhold gir etter departementets vurdering grunn til en ny vurdering:

- Antallet asylsøkere har økt kraftig, og det har vært et økende problem med utlendinger som oppholder seg ulovlig i Norge etter endt avslag. Dette gjør at tiltak som kan effektivisere returarbeidet er enda viktigere enn før.
- Et høyere antall asylsøkere har ført til flere saker hvor det er aktuelt å vurdere fengslinger etter utlendingsloven, noe som gjør at hensynet til effektivisering veier enda tyngre enn tidligere. En utvidelse av fremstillingsfristen kan føre til færre fengslinger og kan derved være ressursbesparende.
- Fremstillingsfristen er drøftet i forbindelse med EUs returdirektiv, og prosessen har vist at Europaparlamentet ønsket en fremstillingsfrist (48 timer) som er lenger enn den norske og at Kommisjonen mener at en fremstillingsfrist på 72 timer vil være akseptabel etter direktivet slik det ble utformet.

Mot denne bakgrunn vises det til de øvrige hovedargumentene som taler for en utvidelse av fremstillingsfristen:

- Det kan åpne for noe mer fleksibilitet for politiet ved utvelgelsen av hvilke utlendinger man skal prioritere i perioder hvor det pågripes mange på samme tid. For eksempel når politiet aksjonerer eller i situasjoner hvor mange sitter pågrepet samtidig.
- Det er ikke de samme rettssikkerhetsmessige betenkeligheter som gjør seg gjeldende ved frihetsberøvelser i utlendingssaker som i saker etter straffeprosessloven. I saker etter straffeprosessloven er det spørsmål om å knytte en potensielt uskyldig person til en straffbar handling. I utlendingssaker er utgangspunktet at utlendingen ikke fyller vilkårene for oppholdstillatelse (har uklar identitet eller har fått avslag/er utvist), og frihetsberøvelsen skjer i forbindelse med dette. Vedkommende vil normalt ha hatt bistand fra advokat

kat i forbindelse med den underliggende utlendingssaken (bortvisning, avslag asyl eller lignende).

- Det er grunn til å tro at en utvidelse av fremstillingsfristen etter utlendingsloven isolert sett vil kunne føre til færre fengslinger: Politiets incitament til å pågripe i saker om unndragelsesfare, vil være at man har tro på en rask uttransportering.
- Det forhold at man har ulike fremstillingsfrister etter utlendingsloven og straffeprosessloven kan være uheldig fordi det vil kunne føre til uoversiktlige regler som i enkelte sammenhenger kan skape misforståelse om hvilke fremstillingsfrister som gjelder.

Ordlyden i EMK artikkel 5 nr. 4 («speedily») og SP artikkel 9 nr. 4 («without delay»), trekker i retning av at retten til domstolsprøving inntreer umiddelbart. Som det er bemerket i punkt 5.4 ovenfor, må likevel bestemmelsene forstås slik at det må vurderes konkret hvilket tidsforløp som vil holde seg innenfor de rammene som fastsettes. Kommisjonen har som angitt lagt til grunn at domstolsprøving innen tre dager vil være tilstrekkelig, og som det fremgår i punkt 4 ovenfor, er fremstillingsfristen fire døgn i Finland og tre døgn i Danmark.

Departementet er etter dette kommet til at det er både hensiktsmessig og forsvarlig at fremstillingsfristen i utlendingssaker foreslås endret til «snarest mulig, og senest den tredje dagen etter pågripelsen», tilsvarende som i saker etter straffeprosessloven.

Når det gjelder spørsmålet om når det skal inntre en rett til advokat, vises det til det som fremgår i punkt 5.4 ovenfor, om at det ikke følger noen automatisk rett til advokat av bestemmelsene i EMK eller SP. Menneskerettsdomstolen har heller ikke lagt dette til grunn som en generell regel. Visse tilfeller står derimot i en særstilling, og praksis fra Menneskerettsdomstolen viser at personer som er frihetsberøvet kan ha rett til prosessfullmektig når dette er nødvendig for at domstolskontrollen skal være effektiv.

Etter EMKs system vil det være slik at det må foretas en konkret vurdering av om advokathjelp er nødvendig for at rettigheten i artikkel 5 nr. 4 skal være reell. En mer skjematisk regel om at man har krav på prosessfullmektig i forbindelse med en fremstilling som skjer innen tre dager, vil ofte gå lenger enn det EMK krever, men kan, unntaksvis, gå kortere.»

Departementet foreslo videre en bestemmelse i utlendingsloven § 92 fjerde ledd, med følgende formulering:

«Retten skal oppnevne en prosessfullmektig når den prøver spørsmålet om fengsling etter § 106. Dersom særlige forhold ved saken eller personen tilsier det, skal utlendingen få oppnevnt prosessfullmektig før fremstilling for tingretten etter § 106.»

6.2 Høringsinstansenes syn

Politidirektoratet (POD) uttalte blant annet:

«Politidirektoratet støtter forslaget om utvidet fremstillingsfrist. Vi støtter departementets begrunnelse om at forlenget fremstillingsfrist vil kunne føre til en mer effektiv utlendingsforvaltning og dermed være ressursbesparende. Politidirektoratet støtter departementets øvrige begrunnelse for forslaget, og at de er i overensstemmelse med forpliktelser i EMK og returdirektivet. Vi er imidlertid enige med PU i at det bør fremgå av lovteksten at det ikke i alle tilfeller skal pålegges krav om at fremstilling for fengsling skal skje «snarest mulig», dersom det i enkelte saker ikke er hensiktsmessig, og politiet ser at for eksempel uttransportering kan skje innen tre dager. Vi viser her til vårt forslag i punkt 2.2 om at retten til advokat skal tre inn dersom det er klart at utlendingen vil holdes fengslet i over ett døgn. Advokaten vil i disse tilfellene kunne ivareta utlendingens rettsikkerhet. Imidlertid må det ikke foreligge tvil om adgangen til å holde personen i så mange døgn som nødvendig uten å måtte fremstille vedkommende for fengsling.»

POD siterte og sluttet seg til *Oslo politidistrikt*s innspill, som lyder slik:

«Vi vil foreslå at oppnevning bør skje på samme måte som etter straffeprosessloven § 98 første ledd, altså når det er klart at utlendingen vil bli pågrepet lenger enn et døgn. Det forhold at departementet foreslår en utvidet frist for fremstilling, jf. pkt. 9 i høringsbrevet, taler også for at utlendingen gis rett til slik bistand.»

Politiets utlendingsenhet (PU) uttalte blant annet:

«En fremstillingsfrist på 72 timer vil føre til større effektivitet i saksbehandlingen i bort- og utvisningssaker, og gjøre det enklere å få effek-

tuert vedtak med planlagte pågripelser for tvangsretur til annen Schengen-stat. Det kan for eksempel være tilfeller hvor uttransport må varsles tre dager i forveien og uttransportering først kan skje på tredje dag av pågripelsen.

Til opplysning krever de fleste Schengen-stater tre dagers varsel i Dublin-saker. I disse tilfellene fremstilles utlendingene i dag for fengsling og det gjennomføres fengslingsmøter.

En forlenget fremstillingsfrist vil også være en fordel i kompliserte og tidkrevende identitetssaker. Politiet vil kunne gjennomføre flere nødvendige undersøkelser før fremstilling for retten finner sted, eventuelt føre utlendingen løslates.

PU mener en forlenget fremstillingsfrist i utlendingsloven vil harmonisere bedre med gjeldende fremstillingsfrist i straffeprosessloven. Politiets behov for en forlenget fremstillingsfrist i utlendingssaker har imidlertid en annen begrunnelse enn en forlenget fremstillingsfrist i straffesaker.»

Riksadvokaten uttalte at argumentene for å foreta en harmonisering med straffeprosesslovens fremstillingsfrist syntes «mindre overbevisende». Det ble påpekt at de hensyn som gjør seg gjeldende i henholdsvis utlendings- og straffesaker ikke er de samme. Riksadvokaten mente imidlertid at det kan være gode grunner som taler for en forlenget fremstillingsfrist i utlendingsloven, og viste til begrunnelsen i høringsbrevet.

Advokatforeningen mente at det i tilfeller der uttransportering ikke er forberedt før pågrepelse, sjelden vil være mulig å organisere uttransportering før det er gått tre dager. I slike tilfeller vil det være naturlig å fremstille den pågrepte dagen etter pågrepelse. Foreningen mener imidlertid ikke at en tredagers fremstillingsfrist er i strid med folkerettslige forpliktelser.

I brev av 3. februar 2011 foreslo Advokatforeningen en ny § 92A i utlendingsloven, på bakgrunn av Høyesteretts kjennelse 24. juni 2010 (omtalt under punkt 3). Det ble uttalt at advokatbistand til en utlending som er pågrepet for å sikre uttransportering, er en viktig rettssikkerhetsgaranti. Advokatforeningen foreslo at en pågrepet «skal så vidt mulig ha prosessfullmektig straks det er klart at han ikke vil bli løslatt innen 24 timer etter pågripelsen». Advokatforeningen foreslo for øvrig at Utlendingsdirektoratets liste over advokater kan benyttes dersom den pågrepte ikke ønsker en bestemt advokat.

Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) stilte seg sterkt kritisk til forslaget om utvidet fremstil-

lingsfrist, og mente dette innebærer en klar svekkelse av utlendingers rettssikkerhet. Organisasjonen anser ikke effektivisering av returarbeidet som et legitimt grunnlag for å utvide fremstillingsfristen, og påpekte for øvrig at returarbeidet er effektivt og antallet asylsøkere redusert. NOAS anser ikke sammenligningen med straffeprosesslovens regler som relevant. Organisasjonen finner det meget sannsynlig at antallet frihetsberøvelser, og særlig det totale antallet døgn med frihetsberøvelser, vil øke med en utvidet fremstillingsfrist.

Juss-Buss var kritisk til å endre fremstillingsfristen. Det ble vist blant annet til at endret fremstillingsfrist etter straffeprosessloven var ment å redusere antall fengslingsdøgn, mens hensikten med utvidede hjemler for frihetsberøvelse er at flere skal kunne fengsles. At politiet skal få bedre tid er ikke etter *Juss-Buss*' oppfatning et holdbart argument, og det gjøres gjeldende at utlendingers rettssikkerhet må veie tyngre.

7 Departementets vurdering

7.1 Utvidelse av fremstillingsfristen

Formålet med en utvidelse av fremstillingsfristen er å legge til rette for mer effektive prosesser for gjennomføring av tvangsreturer. Det store flertallet av dem som settes inn på utlendingsinternatet på Trandum, er pågrepet i forbindelse med gjennomføring av utsendelse. I de aller fleste av disse sakene blir utlendingen uttransportert kort tid etter pågrepelse.

Også når det er nødvendig med fengslingskjennelse, holdes utlendingen i de fleste tilfeller fengslet bare noen få dager før uttransportering eller løslatelse. I 2013 var median oppholdstid på Trandum 1,08 dager. Eventuell tid som utlendingen har sittet pågrepet i politidistriktene (hvor utlendingen også kan være innbragt på straffeprosessuelt grunnlag), inngår ikke i denne statistikk. Samlet pågrepelses- og fengslingstid på utlendingsrettslig grunnlag strekker seg bare i et lite mindretall tilfeller ut over tre dager i de tilfellene hvor pågrepelse har skjedd for uttransportering. Man vil dermed kunne unngå mange fengslingsaker dersom det på samme måte som etter straffeprosessloven blir adgang til å holde utlendingen pågrepet i inntil tre dager før det er nødvendig med fengslingskjennelse.

Som påpekt i høringsbrevet i 2010, vil en utvidet fremstillingsfrist gi politiet større fleksibilitet ved utvelgelsen av hvilke utlendinger man skal

prioritere for utsendelse i perioder hvor det pågripes mange på samme tid. For eksempel er dette praktisk i situasjoner hvor det skal gjennomføres fellesreturer til bestemte returland med eget fly. Slik organisering av utsendelsene har vist seg svært praktisk når det gjelder enkelte returland.

Departementet viser også til at transittdirektivet (2003/110/EC), EUs direktiv om «transit for the purposes of removal by air», har bestemmelser som gjør det lite hensiktsmessig med dagens korte fremstillingsfrist. Av direktivets artikkel 4 nr. 1 går det frem at det som hovedregel skal fremsettes en skriftlig anmodning til transittstaten senest to dager før den planlagte transitten. Unntak fra denne fristen er snevre og krever særskilt begrunnelse. Dette er en praktisk viktig bestemmelse som gjør at uttransport i mange tilfeller ikke kan påbegynnes før etter at varslingsfristen på to dager er utløpt. Det synes lite hensiktsmessig å fremstille vedkommende utlending for fengsling bare fordi man venter på utløpet av denne fristen.

Departementet fastholder at det ikke er like tungtveiende rettssikkerhetshensyn som gjør seg gjeldende ved frihetsberøvelse av utlendinger etter utlendingsloven, som ved frihetsberøvelse i saker etter straffeprosessloven. I saker etter straffeprosessloven er det spørsmål om å knytte en potensielt uskyldig person til en straffbar handling. I saker etter utlendingsloven er det enten tale om frihetsberøvelse av en utlending som skal sendes ut av landet som følge av et forvaltningsvedtak, eller av en utlending som mangler oppholdstillatelse og som har uavklart identitet. Utlendingen vil normalt også ha mottatt bistand fra advokat i forbindelse med den underliggende utlendingssaken.

Departementet finner det klart at en lovbestemmelse som tillater fengsling i inntil tre dager før fremstilling, ikke er i konflikt med Norges folkerettslige forpliktelser. Det vises til fremstillingen av de mest relevante folkerettslige bestemmelsene i avsnitt 4 ovenfor og fremstillingen av andre lands rett i avsnitt 5.

FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) har gitt retningslinjer for fengsling av asylsøkere (Detention Guidelines, 2012). En relevant anbefaling fremgår av punkt 47 nummer III:

«If faced with the prospect of being detained, as well as during detention, asylum-seekers are entitled to the following minimum procedural guarantees:

(iii) to be brought promptly before a judicial or other independent authority to have the detention decision reviewed. This review

should ideally be automatic, and take place in the first instance within 24-48 hours of the initial decision to hold the asylum-seeker. The reviewing body must be independent of the initial detaining authority, and possess the power to order release or to vary any conditions of release.»

UNHCR legger her til grunn at fremstilling bør skje innen 24 til 48 timer. Departementet bemerker at fremstilling etter lovforslaget skal skje «*snarest mulig*, og senest den tredje dagen etter pågripelsen». Det er særlig ved fengsling av personer som har fått endelig avslag på en asylsøknad (og som altså ikke lenger er asylsøkere) eller som er utvist, at det er behov for en fremstillingsfrist på tre dager.

Departementet er etter dette kommet til at det er hensiktsmessig at fremstillingsfristen i utlendingssaker endres til «*snarest mulig, og senest den tredje dagen etter pågripelsen*», tilsvarende straffeprosessloven § 183 første ledd.

Formuleringen «snarest mulig» vil særlig være viktig i de tilfeller hvor det er sannsynlig at utlendingen vil bli holdt lengre enn tre dager. Dersom det ligger til rette for uttransportering innen tre dager, vil det som utgangspunkt ikke være nødvendig med fremstilling før uttransportering.

Departementet mener det bør gjelde en kortere frist for fremstilling av mindreårige enn for voksne. Departementet foreslår derfor at straffeprosesslovens regel for mindreårige skal gjelde også etter utlendingsloven. Fristen etter straffeprosessloven § 183 annet ledd er «snarest mulig og senest dagen etter pågripelsen». Dersom fristen ender på en helgedag eller dag som etter lovgivningen er likestilt med helgedag, forlenges fristen med én dag.

Departementet bemerker at mindreårige (enslige eller – mer praktisk – i følge med sin familie) i all hovedsak pågripes nokså umiddelbart før uttransportering, og løslates dersom denne ikke gjennomføres som planlagt. Det er derfor grunn til å anta at pågripelsen i de aller fleste tilfeller vil være så kortvarig at det uansett ikke er aktuelt å fremstille for fengsling. Departementet viser for øvrig til omtalen av frihetsberøvelse av mindreårige i Meld. St. 27 (2011–2012) *Barn på flukt* s. 89, hvor det blant annet fremgår følgende:

«Barn skal som hovedregel ikke pågripes og plasseres på utlendingsinternatet i mer enn 24 timer. Juridisk avdeling i Politiets utlendingsenhet skal alltid underrettes når det er

spørsmål om å plassere et barn på internatet. Varslingsplikten gjelder både for enslige, mindreårige asylsøkere og for barn som kommer sammen med sine foreldre».

7.2 Retten til prosessfullmektig

Departementet foreslo i høringsbrevet 7. juli 2010 en bestemmelse i utlendingsloven § 92 fjerde ledd med følgende ordlyd:

«Retten skal oppnevne en prosessfullmektig når den prøver spørsmålet om fengsling etter § 106. Dersom særlige forhold ved saken eller personen tilsier det, skal utlendingen få oppnevnt prosessfullmektig før fremstilling for tingretten etter § 106.»

Politidirektoratet (POD) uttrykte i høringen skepsis til den foreslåtte bestemmelsen. Direktoratet mente det var gode grunner for å lovfeste en rett til advokat på et tidligere tidspunkt i prosessen enn hva departementet la opp til i høringsbrevet. POD viste til at frihetsberøvelse er et inngripende tvangsmiddel og tok til orde for å se hen til straffeprosesslovens regler selv om frihetsberøvelse etter utlendingsloven ikke kan anses like inngripende. Etter straffeprosessloven har siktede «så vidt mulig» rett til advokat «straks det er klart at han ikke vil bli løslatt innen 24 timer etter pågripelsen». POD mente også at praktiseringen av det foreslåtte vilkåret «særlige forhold» kan være problematisk. Det ble vist til at høringsbrevet ga få føringer for hvilke tilfeller det kan sies å foreligge slike særlige forhold. POD mente også at departementets forslag om utvidet fremstillingsfrist taler for en rett til advokat innen ett døgn.

Oslo politidistrikt la vekt på at bruk av tvang betinger stor grad av rettssikkerhet. En utlending vil ha vanskelig for å sette seg inn i regelverket, mens en advokat relativt enkelt vil kunne gjennomføre en legalitetskontroll. Det kan også oppstå problemstillinger i tiden før fremstilling.

Etter avgjørelsen i Høyesteretts ankeutvalg i Rt. 2010 s. 812 (jf. nærmere i punkt 3 foran) har det vært en praksisutvikling i retning av at det oppnevnes prosessfullmektig dersom det er klart at utlendingen ikke løslates eller fremstilles for retten innen 24 timer. Høyesteretts begrunnelse for å fastslå at utlendingen skal få oppnevnt advokat forut for fremstillingen, var at man ikke skulle kunne uthule retten til advokat etter gjeldende regelverk ved å gå utenfor de fremstillingsfrister som loven fastsetter. Når fremstillingsfristen utvides til tre dager, kan imidlertid ikke Høyesteretts

avgjørelse tolkes slik at det er nødvendig med oppnevning av advokat før det har gått tre dager uten at fremstilling har blitt gjennomført.

Folkeretten legger ikke særlige føringer. Som nevnt følger det verken av ordlyden i EMK artikkel 5 nr. 1 bokstav f, jf. artikkel 5 nr. 4, eller SP artikkel 9 nr. 4, at den pågrepne skal ha rett til en offentlig oppnevnt prosessfullmektig eller fri retts-hjelp. EMD har heller ikke lagt dette til grunn som en generell regel. Visse tilfeller står derimot i en særstilling, og praksis fra EMD viser at personer som er frihetsberøvet kan ha rett til prosessfullmektig når dette er nødvendig for at domstolskontrollen skal være effektiv. Etter EMKs system må det foretas en konkret vurdering av om advokathjelp er nødvendig for at rettigheten i artikkel 5 nr. 4 skal være reell.

Departementet ser at det er gode argumenter som taler for at utlendingen bør ha rett til advokat før utløpet av fremstillingsfristen når denne nå foreslås utvidet. Selv om rettssikkerhetssyn gjør seg gjeldende i enda større grad ved frihetsberøvelse i strafferettslig sammenheng, er frihetsberøvelse et alvorlig tvangsmiddel også i utlendingsrettslig sammenheng. Dette tilsier at det bør oppnevnes prosessfullmektig tidligere enn etter tre dager. Advokaten kan også ivareta utlendingens interesser knyttet til andre spørsmål enn dem som gjelder fengsling, mens utlendingen venter på uttransportering. I praksis kan det også være nyttig for politiet å kommunisere gjennom advokat i en del sammenhenger. Advokaten kan være et bindeledd mellom utlendingen og familie og venner, og kan i flere sammenhenger være avgjørende for at det for eksempel fremskaffes reisedokumenter som utlendingen oppbevarer på et for politiet ukjent sted.

Departementet har også forståelse for PODs innvending til 2010-forslaget vedrørende vilkåret «særlige forhold», som ble foreslått i bestemmelsen i utlendingsloven § 92. Et slikt vilkår kan være utfordrende å tolke og praktisere.

Det er imidlertid hensyn som taler imot en generell regel om oppnevning allerede innen 24 timer etter pågrepelse, slik som etter straffeprosessloven. Pågripelser etter utlendingsloven er som regel av kortvarig og forutsigbar varighet. Slik er det i mindre grad i straffeprosessuell sammenheng. Videre innebærer ikke pågrepelse på utlendingsrettslig grunnlag at en potensielt uskyldig person knyttes til en straffesak; det er som regel tale om å iverksette et allerede fattet forvaltningsvedtak. I lys av dette er det etter departementets syn fullt mulig å legge vekt på behovet for fleksibilitet og hensiktsmessig ressursbruk, samtidig som hensynet til rettssikkerhet ivaretas.

Departementet viser særlig til at utlendingen i mange tilfeller pågripes med sikte på uttransportering i løpet av to døgn. I tilfeller hvor det er nødvendig med pågrepelse i et politidistrikt og transportering til Trandum, kan tiden bli for knapp til å rekke uttransportering innen 24 timer. I andre tilfeller kan det være nødvendig å foreta undersøkelser knyttet til blant annet identitetsavklaring i én eller to dager etter pågrepelse, for eksempel dersom utlendingen ble pågrepet etter kontortid. Av og til oppstår det også uventede, men relativt kortvarige forsinkelser av ulik art. I slike tilfeller vil det sjelden være et vesentlig behov for prosessfullmektig, selv om vedkommende må vente i noe mer enn ett døgn på å bli uttransportert. Hensynet til hensiktsmessig ressursbruk taler derfor imot at det skal måtte oppnevnes advokat innen 24 timer i alle saker.

Etter en helhetlig vurdering foreslår departementet at det lovfestes at prosessfullmektig så vidt mulig skal oppnevnes straks det er klart at utlendingen ikke vil bli løslatt, uttransportert eller fremstilt for fengsling *innen utløpet av den andre dagen etter pågripelsen*. Dette innebærer en mer fleksibel ramme enn straffeprosesslovens 24-timersregel, samtidig som hensynet til utlendingen ivaretas ved at oppnevning skal skje etter relativt kort tid.

Praksis etter straffeprosessloven § 98 vil kunne gi veiledning om i hvilke situasjoner oppnevning ikke vil være «mulig» (jf. formuleringen «så vidt mulig») innen den fastsatte tidsfristen. I riksadvokatens rundskriv 29. desember 2006 (nr. 4/2006) er det presisert at vilkåret skal praktiseres strengt.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser

Den foreslåtte utvidelsen av fremstillingsfristen vil føre til at det ikke lenger vil være nødvendig med fremstilling for tingretten i like mange saker som i dag. Dette vil innebære en ressursbesparelse både for politiet og for domstolene, og legge til rette for enda mer effektive prosesser i returarbeidet. I den grad effektiviseringen resulterer i flere gjennomførte returer, vil forslaget på sikt kunne medføre reduserte utgifter til blant annet mottaksdrift. Forslaget antas ikke å ha vesentlige økonomiske konsekvenser.

Det foreligger ikke noen samlet statistikk om bruken av prosessfullmektig, og det er derfor vanskelig å anslå om færre enn i dag vil få oppnevnt prosessfullmektig dersom fristen settes til «innen utløpet av den andre dagen etter pågripelsen»,

som foreslått. Oslo politidistrikt har anslått at det i dag oppnevnes prosessfullmektig i 80 % av pågripelsestilfellene etter utlendingsloven, og at de øvrige 20 % av sakene ender med løslatelse innen 24 timer. PU opplyser at det rutinemessig oppnevnes prosessfullmektig når det foreligger tilstrekkelige opplysninger som tilsier at utlendingen ikke vil bli løslatt eller uttransportert dagen etter pågripelsen. Det kan således være grunn til å forvente en viss reduksjon i antall oppnevnelser, uten at det kan legges til grunn at det vil ha noen vesentlig budsjettmessig betydning.

9 Merknader til de enkelte lovbestemmelsene i forslaget

Til utlendingsloven § 92 fjerde ledd

Endringene i § 92 fjerde ledd første punktum innebærer at det lovfestes en rett til prosessfullmektig også forut for en eventuell fremstilling dersom det er klart at fremstilling ikke vil skje innen utløpet av den andre dagen etter pågrepelse.

Regelen om at prosessfullmektig så vidt mulig skal oppnevnes straks det er klart at utlendingen ikke vil bli løslatt, uttransportert eller fremstilt for fengsling *innen utløpet av den andre dagen etter pågripelsen*, innebærer en mer fleksibel ramme enn straffeprosesslovens 24-timersregel. Praksis etter straffeprosessloven § 98 vil kunne gi veiledning om i hvilke situasjoner oppnevning ikke vil være «mulig» innen den fastsatte tidsfristen. Det vises for øvrig til de alminnelige motivene avsnitt 7.2.

Til utlendingsloven § 106 tredje til sjette ledd

Bestemmelsen innebærer en utvidelse av fremstillingsfristen til «*snarest mulig, og senest den tredje*

dagen etter pågripelsen». Dette er samme fremstillingsfrist som etter straffeprosessloven § 183 første ledd første punktum.

Det vil bare i en mindre andel av pågripelsestilfellene være behov for frihetsberøvelse ut over tre dager, og man vil kunne unngå mange fengslingssaker ved at det på samme måte som etter straffeprosessloven er adgang til å holde utlendingen pågrepet i inntil tre dager før det er nødvendig med fengslingskjennelse.

Formuleringen «snarest mulig» vil særlig være viktig i de tilfeller hvor det er sannsynlig at utlendingen vil bli holdt lenger enn tre dager. Dersom det ligger til rette for uttransportering innen tre dager, vil det som utgangspunkt ikke være nødvendig med fremstilling før uttransportering. Det vises for øvrig til de alminnelige motivene avsnitt 7.1.

I § 106 nytt fjerde ledd inntas en kortere frist for fremstilling av mindreårige. Fristen er identisk med straffeprosessloven § 183 annet ledd. Som følge av at det foreslås et nytt fjerde ledd, foreslås gjeldende fjerde og femte ledd endret til femte og sjette ledd.

Til utlendingsloven § 130 annet ledd annet punktum

Ettersom § 106 fjerde ledd foreslås flyttet til femte ledd, jf. ovenfor, foreslås henvisningen i § 130 endret i tråd med dette.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i utlendingsloven (utvidelse av fremstillingsfristen ved pågrepelse m.m.).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i utlendingsloven (utvidelse av fremstillingsfristen ved pågrepelse m.m.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i utlendingsloven (utvidelse av fremstillingsfristen ved pågrepelse m.m.)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her blir det gjort følgende endringer:

§ 92 fjerde ledd skal lyde

Retten skal oppnevne en prosessfullmektig når den prøver spørsmålet om fengsling etter § 106. Det skal så vidt mulig oppnevnes en prosessfullmektig straks det er klart at en pågrepet utlending ikke vil bli løslatt, uttransportert eller fremstilt for fengsling etter § 106 innen utløpet av den andre dagen etter pågripelsen. Retten skal også oppnevne en prosessfullmektig når den prøver spørsmålet om beslag eller pålegg etter § 104 annet ledd og § 105 annet ledd, med mindre det ville medføre særlig ulempe eller tidsspille, eller retten finner det ubetenkelig å unnlate å oppnevne prosessfullmektig. Dersom utlendingen allerede har advokat på det offentliges bekostning, skal vedkommende advokat som regel oppnevnes. Oppnevningen faller bort når retten bestemmer det.

§ 106 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Pågrepelse besluttes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Når det er fare

ved opphold, kan en polititjenestemann foreta pågrepelse. Vil politiet beholde den pågrepte, må vedkommende snarest mulig, og *senest den tredje dagen etter pågripelsen*, fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. Straffeprosessloven §§ 174 til 191 gjelder så langt de passer. Fengsling etter første ledd bokstav b til f kan besluttes for høyst fire uker av gangen.

Er den pågrepte under 18 år, må fremstilling skje snarest mulig og senest dagen etter pågripelsen. Ender fristen på en helgedag eller dag som etter lovgivningen er likestilt med helgedag, forlenges fristen med én dag.

§ 106 nåværende fjerde ledd blir femte ledd. Nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd.

§ 130 annet ledd annet punktum skal lyde: Bestemmelsene om lengste samlede fengslingstid i § 106 *femte* ledd gjelder ikke.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.